





# Экономика талазы-биле кошкак колхозтарнын хожудаашкынын ийи чыл дургузунда ажып эртер

## Хмельницк бугурулге эргелелин колхозчуларын, совхозтар ажылчыннарын болгаш тускай эртемниглерин чагаазынын тончузу

(Эзеи бирги артында).

ажак эвеш продукцияны бугуруу, баа эне куду акша-орулгалары болуп турар. Бир эвеш эртер чылын кадае ажыл-агыйнын ажылгадыр бир гектар черинге акша орулгалары эргелеге ниятизи-биле 130 рубль болган болза хожудан турар колхозтарнын тунгунге чедир 102 рубль болган. Бо колхозтарын мурнакчыларнын денелинине чедир эргелеп талазы-биле чыл буруда миллион пуд кире тарааны, 12 муң центнер ээти, 53 муң центнер сутту немей алып болгаш акша орулгаларын дына новеделер органы бээр дээрин санагалар көргүзүп турар.

Кайы-бир артедьин хожудаашкынын бадтыктарына кандыг-даа объективтиг чыдаганын болзу турар бис. Бо бугу болза кижилер кадрлар-биле, олар ажыл-агыйн бапшыр билиринден, күш-ажылга ак-сеткилдиг бодурудан хамаарып. «Экономика талазы-биле ношкан колхозтарга хамыктын мурунда организа- талары-биле дузаламчыдан көргүзөр шек. Кол чүе болза, надарнын шил- лер алыры болуп. Нандыг-бир ажил- агыйнын хожудаашкыны болза удурулганын куду денелинине түнчелу болуп болгаш...

Колхозтарын надарлар-биле быгыла- лары—чуртун бугу колхозтарын мурнакчыларнын денелинге чедир надар эвеш чоруп ужуруш чын болгаш кадык омур олар— деп, ш Н. С. Хрушев чыгаалаан.

Он учурунда партком болгаш бугу- ругле эргеледи экономика талазы- биле кошкак колхозтарнын хожу- даашкынын ажал артер талазы-биле ажилды кадрларын шилдеринден болгаш таарыштыр тургузарында эргелеп. Сес артердеге даргалары солаан. Оларнын артуга билин- ди болгаш ат-адарлыг организа- циялар шилеи адыган. Орукмак эве- нонун кадрларнын составын эвеш акжиктен. Хожулап турар колхоз- тарда бригадаларын болгаш ферма- ларны удурутурга тускай эртемниг- лерин шилеи алырын бодуштуз сорулагыс деп санап турар бис. Ол сорулга ма азеин шилтирлеткинин турар: 15 агрономдор болгаш 12 зооветеринар аи бригадалар баа эрга артердекчилери апарганыр.

Колхозтарын хожудары даш партия эге организацларынын ролун болгаш харысалганын бедилер дугайында хил-бурде сатып салып турар бис. Дык хил коммунистерни болгаш комсомолчуларын бугурулгени шилтирдиг учактарынче мору- тукудан. Колхозтарда кадрларын чаар- тыры-биле кады эми артер урудин эргелеп болгаш хандырылга пер- сонанын дык кымырларын болгашы- ган. 793 албан-дузалык единалаларын дүжүрөн. Ол болза бир чылга шилчилер санаарга 140 муң рубль тунгун камналыны бээр.

Кошкак ажил-агыйларнын удуру- турганын кандыг кадрларын күсүл- ди-биле быгылап турары? Кижилерин чамдыгынын эне-че кошкак ажил-агыйларда анык тускай эр- темниглерден болгаш колхозчулардын тунгунге чедир. Чамдык кошкак колхозтар ажилдары-биле мурнакчы колхозтарнын удурутуучулары болгаш активчлери чоруп турар. Боттарынын хожудан турар кожаларына мурнакчы колхозтар кадрлар-биле дуа көргүзери ажак амыктыг. Ону бодуштуз чижөөсүн көргүзүп көр- лөз. Березина сурувди Ленин аттыг мурнакчы артериндеги баштаар черин доргалы агроном коммунист Ме- числав Дмитриевич Белоус бедиң патриотизмин меделерин изерледи, экономика талазы-биле кошкак дөт колхозтардан улгаттыр каттышкан, хожулап турар «Найырал» артедьин баштаар күсүлди изерлеккен. Колхоз 7 муң гектар черинг апарган.

Мурунда удуруп турган ажил- агыйн идедегиди болгаш дуржу- далыг холдарга хүлээди береш, ш Белоус «Найырал» колхозту кудур даш ажак удуру энергия-биле ажил- дап кирипкен. Артедьде бригадаларын, фермаларын, эвеноларын удуру бичкылатканын. Материалдыг бугурулге камыныа ажилдарын даш дык хей СЭКП кежиттинери болгаш комсомолчулар шилчеш. Эне харысалганы участоктарын коммунистер удуруп, баштай берген.

«Найырал» көдө ажил-агый ар- телдин баштаар черинде болгаш партия организацларынын ажилында чугула чери эртемни болгаш мурнакчы дуржулаганын чедишкени- нерин бугурууге непертердиин, бодуну күш-ажылнын түнедле- ринге колхозчуларнын материалдыг сонургалын бедилерини айтырыл- лары эвеш турар. Мурунда ш Белоус баштап турган Ленин аттыг кө- дө ажил-агый артедьинде болгаш об- ластын эске-даа дээр ажил-агыйла- рынын ажилынын дуржулап бугу талалыг өрөнгери мыда организа- циятынган. Ажил-агый иштигиди спец- иализацияны непертерткен, дөт ферма: шийметч бода малы, хаваз- ларны семиттир, анык малды чедир апарар фермалар, ол мышкаш сүз-баран фермалы тургузтуган. Бо чылдын эс айларынын дургузуда бугу эртен чылдан дөт катан хой

дөк хөрүнге тектуген. Бот-орула- чарылаш непертеркен, күш-ажыл- ды ай-санында акша-биле төлөври чурумчутуунган, акша-хоректелир чыгырааларына шыгыч контрол тургустунган.

Партия болгаш комсомол органи- зациялары кижилер-биле кижизи- дичи ажилды экижиткен, социалис- тич чарытын калбарган. Коммуни- стер чалгааларга удуру демиселге, ниятинин ажил-агыйн быгыла- рынче бугу-ле ак-сеткилдиг колхоз- чуларын көдүрүп үндүргөн. Ниятинди күш-ажылдыг колхозчуларын ха- маарылаан илези-биле эскерип, оларнын меделеринде улуг эскериле- дер болуп, боттарынын кустеринге бугуруор чорук тытып турар. Кол- хоз бугурулгенин киржиле көдө эвеш эвеш артер кижигуунери чо- ка чедир-ле туруп турган болза, мык- дыг кижилер ам чок апарган.

Кижилер-даа, чер-даа бир демей, мычала-даа ажил-хоректи дык эки чорудуп турар. Күш-ажылдыг бич- жик сатылга-чурум болгаш колхозтун ажил-хорек даш харыса- лганын кижилерин меделер билир чорур бергелерин ажил артеринде болгаш бо чылдын бугу-ле хову ажилдарын чоруп етунде база шы- нарыг кылдыр чорудуарынын болду- рган аргаын берген, ол дээрге кол- хозта ажил-хорек дык хей кылдыр немей бергенде бенин аныгы болуп турар-дыр. Час арайтан эргелеп бол- ганда, улуг хемчедиги, чакы-хову ажилдарын эне-че кыска хуусада күсүдери, он аныгда 700 гектар черин чалган андары, күзүн чаш- кан 600 амык гектар тараалары катан чажары керек турар.

Часкы болгаш чайгы үзе кол- хозчуларын карак кызыл күш-ажыл- ды эки түнедери берген. Колхоз бо чылын ортума-биле гектар черден (кукуруза чокка) 21,7 центнер тарааны алган— ол болза эртен чылдаашкын 6,5 центнер хей бол- луд турар. Тараанын нияти чымыл- даы 6 муң центнерге көвүдөн. Күрүнге тараа садарынын докта- унган планын колхоз ажыр күсүст- кен, эске-даа хууаалгаларын чедикшикнин күсүлди турар.

«Найырал» артедь бодунун эконо- мика талазы-биле хожудаашгы чору- туу келир чылдын бугуру-биле ажил артерин, а 1965 чылда эргеледи мурнакчы ажил-агыйларнын денелинге четиин база гектар чер бугуруулан тарааларын 28 центнерден эвеш эвеш дүжүдүн, ош иштинде кузун чамар кызыл-тастын болгаш чокка-тараанын 30 центнер, кукуруза тарааны—50 центнер, чигир севилканы—300, ногаа куль- тураларын—200 центнери өстүр- ун даш, колхозтун баштаар чери, партия организацлары болгаш колхозчулар бугу-ле дүженишкенин- нерин үндүрүп турар.

Партиянын көдө обкомунун бю- роудун хуралы чокта чаа «Найы- рал» колхозга бодуп эртен, анда колхоз даргасы Т. Белоусун болгаш парторганизация секретары Т. Пона- шуктун ажил-агыйн экономика- нын кудур талазы-биле чоруктан ажилдын дугайында илеткелери дымнаш болгаш чыгаалашкан. Бугу- руге эргеледеринын чалыкчыли- ри, партия комитеттеринин секретарлары, областык экономика талазы- биле кошкак колхозтарын дар- галары болгаш партия организа- цларынын секретарлары бирге олур- ушкан.

Быгыч тургустиг болгаш шудуру организац ажилды чорудар болза, хожудан турар ажил-агыйда ажил-хоректи эне-че кыска хуусада экижитип болур дээринге хуула- дыг киржилчилери, мылаңгы кошкак колхозтарын даргалары бугуруеа, «Экономиканы кудур талазы-биле «Найырал» колхозтун партия органи- зацларынын болгаш баштаар чери- нин чорудуп турар ажилын партия обкомунун бюрору чүүдүг деп көргө- болгаш ол дуржулаганы калбаа- биле ажилдарын областын бугу-ле парткомнарында болгаш бугурулге эргеледеринге сумелөөн.

Ажил-хоректи чедишкени кадр- лардан, көдө ажил-агыйнын хо- жулашкынын даш оларнын демисел- гин билиринден хамаарып дээр- зин бадтыккан турар эске бир чижек- тен ап, көрөлинер. «Коммунизмни шобаны» деп колхозтун салым-хуу- зу «Найырал» артедьин салым-хуу- зулдан шобул-на ылгашпас турган. Анда база-ла даргалар удаа-лараа халажып турган. Оларнын сонда күш-ажылдыг куду сатылга-чурум, хожудаашгы агротехника, фермаларга ажил-агый эвеш чоруктар хе- вээр артын каап турган. Ол кол- хоз чыл бугурунде-ле тарааларын, техниктиг культураларын куду дүжүдүн аи турган, ажил-агый өр- ден ушунмайы турган.

Бо чылдын мартта артедьин баштаар черинин даргазын агроном Марьян Васильевич Таборовскийни сонган. Ол бодунун ажил-чоруду- ланын база-ла кадрларын кичэенгей- лиг шилеи алырындан болгаш шын таарыштыр тургузарында эргелеп. Арагачыларын болгаш ажил кылаб чалгааларын удурур албан-дузаа-

дан үндүр савыркан. Оларын ор- нунга ак-сеткилдиг, кызыл-хожу- дугу ажилдочуларын тургуска. Колхозка күш-ажылдын сатылга-чу- ругун сапаларын турган яны-буру маягыс идегеттер-биле партия органи- зацияны болгаш колхозтун баштаар чери шилтирдиг демиселди чорук- кай, бугу-ле чалгааларын, мангыс- тааларын, колхозтун күсүлди-биле байырынын бодар кижилерин хей- ниятинин сугуна тургуска. Тара- ашкынын ат-адарынын дугайында амык чугаалажышкын бугу-ле бри- гадаларга болгаш эвеноларга бол- густулан. Колхозчуларын ортузунда күш-ажылдыг сатылга-чурумун быгылашкынын, күш-ажылдыг нормалажышкын болгаш төлөгезин чурумчуларына ол чугаалажыш- кынын удуру-биле дузалаан.

Чертунган ол ажил бодунун түнчели берген. Бо чылдын колхоз артерин чылга болгаш, дык хей тара- нын ажаан алган. Бир эвеш муру- нуда арте бичар тарааларын бир гектарында 12 центнерден ашпас дүжүтүп аи турган болза, бо чылдын 18 центнери алган. Күрүнге тара- ара садарынын планын колхоз хуу- саа бетиңде күсүсткен. Артедь бугу- ле өрөнгери төлөп каанкан болгаш өрөкчү чугула техниканы садип алган, мал нажаларынын тудушу- кунун чорудуп турар.

Келир чылдын гектар чер бугуруу- ден тарааларын 23 центнерден эвеш эвешти, ош иштинде кызыл-тасты болгаш чокка-тарааны — 22 цент- нерин, кукуруза тарааны—45, чигир севилканы—250 центнери алып болгаш эт база сүт бугуруени кө- вудери болгаш, колхозтун тараалары бугу-ле чүүдөрини кылып ту- рар.

Колхозтун ажил-ишчлери келир чылдын дүжүдүн үндөинин ам-на белеткен турар, кузун чажар тара- аларын чаштарынын эне-че дээр хуу- саа—сентябрьдын 6-ла доокан. Кузун чажар кызыл-тасты мурунда чогур дараалашкынын тараан 198 гектар шөгө «белювтерская» 198, «мировская-264» деп чаагы дүжүтүг сурттарынын бирги кластын үрениннери-биле чашкан. Чашын чажар тарааларын бугу ш- лун куручтар алдарын артедь чедишкенин чорудуп турар. Чигир севилканы болгаш кукуруза тары- черлерге адети болгаш бридлерин бир гектарга 10 тонна онаашыр кыл- дыр той турар. Малды чем-биле хан- дырыныга удуру кичээнгейи салып келген.

Хожудан турарлар мурнакчылар- нын харам чок дузаламчы көргү- зеринин фактыларын бистиң амыл- далымста улам-на көвүдөп турар. Боду эки амылдан турар болганмы- да—кочанын ажил-хоректи эки чорудуарына база-ла дузалаан. Ол принцип колхозтарын бот-болуңа коммунисттер даш-биле дузаламчы- ланган илерер турар. Мурнакчы ажил-агыйлар экономика талазы- биле кошкак ажил-агыйларын эки- туразы-биле шөфке алган, ажил- хоректи сумел-биле, мурнакчы дур- жулаганы дамчылар болгаш шингөт- тир даш техниканы база тускай эртемниглерин чорудура-биле бугу хемчегин дузаламчынын көргүзүп турар.

Чижэ, Мичурин аттыг мурнакчы колхоз биле Жданов аттыг хожудан турар колхозту найыралдыг бичжы меделери харысалгыштыр турар. Мичурин аттыг артедьин колхозчу- лары эи дээр дуржулагалыг брига- дын эи Стуканнин хожудан турар Жданов аттыг колхозтун даргасы Вячеслав чоруктай. Тарагы шведерини структурасын колхозчуларын чаштарыныга болгаш экижидериңге тускай эртемниглер дузалаан. Тары- ныга үзөинде анда дуржулагалыг механизаторлар чедип көзүп турган. Олар кошкак колхозтун черлеринге кукурузанын көргүзүлгенин тары- лагыны 90 гектарга чоруккан. Саар инек коданнын уксаалыг экижиде- ри-биле уксаалыг 50 казыраларын мичуринчлдер боттарынын шөфтич турар колхозуна саткан.

Эи Стуканнин удуруп турары Жданов аттыг колхоз хожудааш- кынын ажил артер талазы-биле баштайгы боттук баамынын ам кылган. Бо чылдын агаар-бойдузу- ну берге байдалдарында бенин ол колхоз мурундагы чылдарга бо- зуу тарааларын дүжүтүүн гек- тар чөр бугурууден барык-ла 3 центнерге, ош иштинде чокка-тара- аанын—5,9 центнерге бедиткен. Бир эвеш эртен чылдарда ол колхоз күрүңге тараа садарынын планын күсүстейт турган болза, бо чылдын ажил-агый чери тарда белеткеленин планын чедишкенин күсүлейп тур- рар, эртен чылдын бугу саткан тара- аанынга боларга, күрүңге 12,2 муң пуд тарааны хейну саткан.

Колхозтун малчынары эки ажил- даан, олар күрүңге эт садарынын планын ийи катан амыр күсүсткен. «Экономика талазы-биле кошкак ажил-агыйларнын хожудаашкынын бистиң ажил артериниске «Сельхозтехникумы» район каттыжымш- кынын, автосендеге болгаш шу-

гум-механиктиг заводтары, Ждановскийн болгаш Уладовскийн чиг- ляр комбинаттарынын, Винницанын химия комбинатынын болгаш үдөт- пуртук эске-даа бугурулгелерин ажилчыннарын база албан-хаа- цыларынын коллективтери дузалап турар. Бугурулгени улуг күш не- геттине чорудулгаларын механика- заастарынга, техниканын септеринге, бугурулгенин планнаарын болгаш анализаторин таарыштырарына, а ол мышкаш көдөге масса-политиктиг ажилды чорудуарына олар улуг ду- заны көргүзүп турар.

Экономика талазы-биле кошкак колхозтар бо чылдын «Сельхозтехникумы» район каттыжымшкынын дамыштыр 20 тракторларын, 17 комбайнаарын, 10 автомашинаарын, 2 муң кубометр амык тууду амык, эске-даа хей-хей техниканы болгаш материалдарын алган. Машина-трактор паратынын техниктиг хандырылааны экижидери-биле көжүп чоруп мастерскаяларын шунт-ла колхозтарда тургуска. Ол бугу чүүдөр көдө ажил-агый техникамын ажилдарын экижиде- ринге идилип болган.

Колхозчуларын күш-ажылны организаастарын болгаш төлөрин эки- жидери оша ужурулгалыг деп көру- пур турар бис. Экономика талазы- биле кошкак колхозтарга хей санын үрүмкө бригадалар болгаш фер- малар өсөлүгү үгө чедир-ле туруп келген, ол чорук бугурулгенин кө- жүдөинге шалтыккап, ажил-агыйн удуруп баштаарын нарыкчалымна, материалдыг сонур- гаалын принципин хамдык турган ажил эвеш-ле болтай. Мурнак- чы ажил-агыйларын дуржулаамчы- биле хожудаашгы колхозтарда ком- плексийн бригадаларын тургузуп ба- за быгылап турар, кылды ажилдыг нормамын болгаш кылган чүүдүг төлөгезин чартакан, ажил-агыйн иштиңге бот-орула-чарылаамы чорукту тургуска, күш-ажылдын төлө- лөгезин продукциянын санында болгаш шымарында хамаарыштыр чорудуп турар. Немелде төлөринин болгаш материалдыг эске-даа минт- керин калбаа-биле херегелен турар.

Экономика талазы-биле кошкак артердеги оларнын хожудаашкы- нын ажил артеринин талазы-биле чугула баштайгы баамынар калды- ган дээрин бистер билип турар бис. Мычала-даа ол баамынар бугу эр- терден көргүзүлгенинге садарын чедир берген. Эртен чылдын эртеле- деге ниятин-биле тараанын нияти чылдамы кукуруза чокка 654 муң центнер болган, ээти тарылаа шө- лүңү 100 гектарыга онааштыр кон дөй-биле 22 центнери болган ажилдадыг эске черлеринде 100 гектарыга онааштыр 5,5 цент- нерин, сүтү чус гектар чере онааштыр 170 центнери бугуруен. Бо чылдын бистиң чедишкенин- нери дык удуру болуп турар. Агаар- бойдуштуг байдалы берге болуп тур- ганда, кукуруза чокка 800 муң центнер тарааны ажаан алган. Ээти эртеледе ниятин-биле тарылаа шө- лүңүң 100 гектарыга онааштыр 36 центнери болгаш ажилдадыг эске черлеринде 100 гектарыга онааш- тыр 185 центнери бугуруен турар. Ол түнелдер инды-ла улуг эвеш болбайаан. Мычала-даа продук- ция бугуруенин өзүдөинге боттарынын салымшыкын мырмаш чокта чаа-ла хожудаашгы кылдыр савадып турган мыдыг ажил-агый- лар киргенин ошалап демдегелери чүгүлэ.

«Хожудан турар колхозтарын болгаш совхозтарын экономиканын күдүренин чамдык айтырылганын дугайында» ш Н. С. Хрушев-

тун СЭКП ТК-нын Президиумуна кирген бичиң экономика талазы- биле кошкак колхозтарын хожу- даашкынын эне-че кыска хуусада ажил артеринин талазы-биле пар- тия организацларында болгаш хөдө- ай ажил-агый организацтарына хөдө- лишкенин тодаргай болгаш бугу програмазын берип турар. Экономика талазы-биле кошкак ажил-агыйларын, чери ажилда- рын сатыш човаашкын чок көр чоруктуг турары-биле мөөн сонгаар эштежи болбас. Хожулап турар ажил-агыйларын мурнакчы- ларын денелинге чедир тырттары- нын сорулагынын шилтирлээрин иле, тодаргай улаганышкыныг болгаш организацы кылдыр чорудуарынын өйү келген.

Ол чугула документиң колхозчу- ларнын, совхозтар ажилчыннарын- нын, партия эге организацларынын нияти хуралдарына, бугурулге эргелелдин чөвүдөинге чугала- рын көрөш, кошкак колхозтарын экономикамын дүргөн өстүрениңге немелде куралдарын илередиг тыпшышап, оларнын хожудаашкы- нын чонон ийи чылдарын дургуз- унда шуут узунаар деп чайгыс үн- беле шийтирелдизине.

Экономика талазы-биле кошкак бугу-ле 10 колхозтар келир чылдын гектар бугуруудан тарга культура- ларын 20,9 центнер, чигир севилканын — 210 центнер орту- мак дүжүдүн алырын бодоп турар. Чус гектар тарылаа шөлүңе онааш- тыр аи ажил-агыйларга оң ээти бугуруенин 1964 чылда 40 центнер болгаш амылгалыг эске черлерге— 8 центнер чедир, сүт бугуруени чус гектар амылгалыг черлерге 182 центнер болуп. Бо чылга демей- лээрге, тараанын нияти бугурулге- ни 1965 чылда 39 хуу эгер болгаш сүт бугуруени 42 хуу немейир.

Салдыган сорулаганы күсөдип шилдир-даа бис. Чүгө шудуру жала, сорулагыс шын улаганыш- кын, организацы мергежи негетти- ги турар. Тараа ажилды бугу көдө ажил- агый бугурулгенин үндөинин боду- дарын тараалары эки билер. Иш- чилер хожудаашгы колхозтар 1964 чылда гектар бугурууден-че бо чылда алынганыга удуру тараа культураарынын дүжүтүүн 4-тен эвеш эвеш дууга өстүренин шийт- пирлөөн. Колхозтарын бо бугуруун талазы-биле аларга, тараанын ния- ти чылдамы 92 муң центнерге өзөр.

Блаа ажил-агый бугурулгенин химиааастар талазы-биле Төл Коми- теттиң айткан программазын бистиң бугурулге эргеледишкенин ажил- агыйн ийи-биле дөткитип турар. Материалдыг чемшичиделери бугуруени өстүрери дээрге, көдө ажил-агый дугайында партия биле чавактын сатыш салымшыкынын чаа, тода илергебайшкыны боду. Материалдыг чемшичиделеринин кылдарын бугуруун ажил-агыйн, экономика талазы-биле эне-че таарымчалыг ажилдар, олардан тара- нын болгаш эске-даа көдө ажил- агый культураларынын эи хей не- мелде дүжүдүн алып эвеш, эргелед- ги өр, хережге колхозчуларын, сов- хозтарын өр, хережге ажилчынна- рын, тускай эртемниглерин эргежөк чугу- ла бугу чүүдөрини кылдыр.

Көдө ажил-агый продукциянын кудурун хожун кыйтыргалар-биле эвеш, а эртемниг чедишкенин калбаа-биле шингөдериңге болгаш бугурулгени шын организаастарына үндөилешиң чедип алар дээрин эки билип турар бис. Мычангаш кадрлар- ны өөредип онза ужуру-дузалыг болуп совхозтарысы хөрүңүнүн унуш- дүжүрүн бедир даш демиселши- нген, тус черин чемшичиделери- н мөөнөп чыыр болгаш шөлөд-

ге төгөр талазы-биле планнарын амылдап нылганар, өдө, коипост черелги чемшичиделерин бо чы- лын гектар тарылаа шөлүңге 4 тоннаны төкиен болза, чонон ийи чыл- дарын дургузунда ону бугуруени кө- вудедип, хөрүңге төгерин 10 тон- на чедирин баш бурунгаар көрүп турарлар.

Бистиң эргеледиң колхозтары мал ажилын продукттары бугу- руп талазы-биле чуртун муруну- га ам-даа улуг өрөдигер, бар арга- ларын дык четпес амылап турар бис. Хей-хей колхозтарда малын продукттуу чавыс, мал чемери- ниң чедишкенинде, мал ажилында күш-ажылды багы организаастап, оң төлөврин чурумчутуайн тура- рында элөөн хей ээти болгаш сүт- тү чедир албайн турар бис.

Колхозчулар ол четпестерин билип турар болгаш мал ажилында тургустунган бо байдалды үндөи- ни-биле эскертиңге дуу шийт- пирдилер.

Мал чемеринин базамы мал ба- жымн өзүдөинге, өң продукттуг чорудууң бедиринге бугуру чүгүлөшкөн туруун даш, мал чемери- ниң бугурулуған улгаттырарынын талазы-биле шийтирдиг хемчөлөгөр алып бис. Мал чемерин ажил- ларын экижидип, продукция едина- ланынга мал чемеринин чарыла- дын дык кызырып турган, мал ажилынин продукттарынын бугуруени улам көвүдериң чедип алып бис.

Маңаа хамаарыштыр бо чылдын колхозтар боттарың четчир санын мал чемери-биле хандырып шыдаан, бир эвеш эртен чылдын саар инек бугурууге 10 тонна калыг чемпер белеттиңген турган болза, олар ам бир инекке онааштыр 16 тонна даш эвеш эвеш сийлестекиан. Мал чемеринин чөвүдөинин улгатырарына колхозтар болгаш совхозтар чигир севилканын бугу- ле сывын силостарлар, ашы-чөм үдөт- пүрүң артычларын ажил-агыйн амылаарлар.

Малдыг уксаанын экижер даш, тарып бозадылганын калбаа-биле ажилгап, чаш малдарын өстүрүп до- руктуларынын талазы-биле тускай- жыттыган фермаларын тургускалар бис. Туруп малдарын кызыраар чоруу эи бичи хемчөлөгө чедир кы- зуруени, 1964 чылда 100 төүрү инекке онааштыр 60 бызыаны, 100 төүрү хойдан — 120 хураганын, төүрү хаван бугурууден 16 хаван оолдарын алып бис. Малдын ажаал- дын экижидип, оң продукттуу- нун бедилешкенин чедип алып бис.

Колхозтарын хожудаашкынын дүргөн узаатары-биле бот-орула- чарылааны принципин шыгыч сатып, немелде төлөвр тыпсырын калбаа-биле херегелен, эргелеп аппа- раты моон сонгаар-даа улам сайыраң- гайдыштып, төгөчөлө, будунаар бол- гаш ажил-агыйны эвеш чоругу-биле шийтирдиг демиселди чорудар бис. Машина-трактор паратынын ажил- агыйн экижидип, тракторларын дүр- гөн чоруп ажилдарын калбаа-биле непертерди, ол беш ат күшүг тракторга хонукта орукмак амылдан кылымшыкыны 5 гектар болгаш ком- байнга 15 гектарга кукуруза ажаар комбайнын сезонда амылдан кы- лышкынын 100 гектар чедир.

Хожудан турар ажил-агыйларын кудурун хожун кыйтыргалар-биле эвеш, а эртемниг чедишкенин калбаа-биле шингөдериңге болгаш бугурулгени шын организаастарына үндөилешиң чедип алар дээрин эки билип турар бис. Мычангаш кадрлар- ны өөредип онза ужуру-дузалыг болуп совхозтарысы хөрүңүнүн унуш- дүжүрүн бедир даш демиселши- нген, тус черин чемшичиделери- н мөөнөп чыыр болгаш шөлөд-

Колхозчу кадрларын өөредилгенин канчаар организаастап турар бис? Колхозтар даргалары дужаалче дөш- шедеринге куралды кылдыр көдө ажил-агыйн тускай эртемниглерин эргеледиң мурыакчы колхозтарына практикалап ажилдарын чорудар. Олар мурыакчы колхозтарын дарга- лардын ажилынын аргазын ол дар- галардан өөрипирер.

Күш-ажылды организаастарынын болгаш оң төлөвринин айтыры- ларын, бистиң областа мергежилдиг башкарыкчылар, Социалист Күш- ажилдын Маадрылары штер В. М. Кауун, Ф. А. Желюк, Т. Н. Сузачок болгаш он-даа өскелерин баштаан мурыакчы колхозтарын ажилын дуржулаган экономика талазы-биле хожудаашгы ажил-агыйларын кол- хозчу актив ханын-биле өөрипир.

Бугу колхозчуларын өөредилгенин бирги черенги ужуру-дузалыг кыл- дыр көрүп турар. Өөрип алган били- герин чавын практикага амылаар даш күш-ажылдын мурыакчы арга- зын олар өөрипир.

Келир чылдын мындыг сорулааны мурунууска салып турар бис — эр- гелеге ниятизи-биле тараанын ния- ти чылдамын 7,4 миллион пуд чедир, ол дээрге 1963 чылдагызын- да 1,8 милли



# ЛЕНИНЧИ УНИВЕРСИТЕТ

## Пленумнун шийтпирлеринге дүүштүр

Республикада партия чырдымышкыннын четкенин бо чылын четкелери СЭКП ТК-нын июнь Пленумунун шийтпирлерин тайылбырлар болгаш практика чырынга боттанды- рар талазы-биле аажок улут органи- зация болгаш политмассалык ажил- дарын чорутканынын соонда кылдын- ган. СЭКП ТК-нын июнь Пленумунун материалдарын партия обкомунун, хооркомунун болгаш районнарнын парткомнарнын пленумнарынын, партия болгаш комсомол активтерини хуралдарында, партиянын ажим хуралдарында болгаш өске-даа чер- дерге чугалажып турда, кол кичээл- дай ботту сорулгаларны күөсөд- дезин идея талазы-биле хандырыш- че, ажилчы чоинарлык идея-поли- тикти кижиндигеизиче утган болгаш өңкү кол өзө политикагын чы- рыдышкын болурун оңсап дем- деген.

ТК-нын июнь Пленумунун мате- риалдарын тайылбырлар болгаш партия чырдымышкыннын четкенин четкелер талазы-биле партком- нарга, өзгөргөргөндөргө дуалаары- биле СЭКП обкому, өңкү идеология кидизин пропагандистер болурун үндүрүп, методиктик сумелерин аякка алып кылган. Мындай чугула- хемчегелерни боттадырган тунел- нинде 1963—1964 өөредилге чы- лында партия чырдымышкыннын четкелешкенин мурнунда чыдарлаа- зындан органиастыг болгаш ынар- лыг өрткөн.

Бо өөредилге чылында политөөр- дилген хевирлери улам азы-буру болуп, дынакчыларнын саны дыка өскөн. Бир эвек өрткөн чылын полит- өөредилгенин бүгү бөлүмнереге 14500 кире кичи хаара тутунган турган болза, бо чылын 20545 кичи четкен, оларнын 5693-жу комму- нистер. Бот өөредилге-биле өөренип турарлар 1330 кичи турганмын 2277 кичи аларган. Дөдө болгаш ортумак өөредилге черлеринде, ке- жээки школаларда заочно өөренип турарларнын саны 5 катап өскөн.

Политөөрдилгенин чугула хевир- леринге өөренип, күөздөлгөн аажок көөдөн турар. Коммунист кижизиндиге үндөзүнүн өөренип 31 се-

минналарга болгаш 37 бөлүмнере 1434 кичи кирген, тус-тус азырлар- нын тодаргай экономикадын 34 се- минарларга, экономикадын 116 өгө школаларыга 3532 кичи, өңкү ши- нинде 856 коммунист өөренип кир- пер. Бо чылын бугуруге өөредилге- нинг школаларыга болгаш курста- рынга дыка хөй кичи немешкен, коммунист күш-ажыл школалары- нын дынакчылары барык дөрт ка- тап өскөн. Ол ышкаш СЭКП Кызыл хооркомунун чылында марксизм- ленинизмни кежээки университетти үш факультеттерин, 160 дынакчы- ларын аякка алып кирген. Мында лек- циаларын, консультацияларын бол- гаш теоретик семинарларын пед- агогика институтунун башкылары, эр- тем-шишчиле институтунун эртем ажилдакчыларын, инженер-техникти ажилдакчылар, көдөз ажил-агынын тускы артемингер, экономистер, плановиктер өрттиргилээр.

Пропандист кадрларын шийип алып болгаш белеткээр талазы-биле июнь Пленумунун шийтпирин болгаш СЭКП ТК-нын 1961 чылдын май 5-те доктаалын удуругула бодурубу- шаан, парткомнар, хоорком болгаш өзгөргөргөндөргө пропагандистерни, консультацияларын болгаш лек- торларын шийип алырын органиастыг болгаш бодомчалык чоруткан.

Бо чылын ажаадыр ужурут 800 ажим пропагандистерин 70 хуузу тускы артемингер, 20 хуузу пар- тия-совет активтер болгаш 10 хуузу

ажыл-агы удуругуларын болуп тур- рар. Парткомнардын болгаш хоорком- нуң чылында пропагандистер болгаш курсларын пропагандистер белеткээр курстарын тургускан.

СЭКП обкомунун идеология кидизин кол болгаш курсларын пропагандистер-биле ажилды чыл дугузунда чорудар хемчегелерин аякка алып кылган. Ол-ла планга дүүштүр көдөз болгаш хоорай черлерде пропагандис- терин ийи хүнүч семинарларын Кы- зылга өрттирген. Ол семинарлар СЭКП ТК-нын пропагандистер бөлү- нүң кежигүнери чугула темаларга лекцияларын номчана болгаш секция- лар ажилында база кирешкенер. Октябрь эгезинде парткомнардын политчырымшыкын кабинеттеринин чылында ийи хүнүч семинарларын база өрттиргилээр.

Чаа өөредилге чылында белетке- дерин Тес-Хем, Талды, Чөөн-Хемчик болгаш өвүр районнарнын база «Ты- ва даг-дугу» комбинат удуругу парткомнары, парторганизациялары эки чорутканнар. Ол районнарда пол- тичырдымышкын четкелери кал- барган, амылраадып, ажим херектен төртүтүнгөн чаа хевирлери тыныгы- лаан. Чижээ, Тес-Хем районда ком- мунист кижизиндигин болгаш марксизм-ленинни эстетикалык оң бир семинарларын бир дуагар-ла тур- густунган, көдөз ажил-агынын то- даргай экономикалык семинарларын болгаш бөлүмнери, экономикагын өзгөргөргөндөргө школаларын хөй тургустунган.

Партком 24 кичи составтыг ме-

тодөөүлөдди бадылап, ында СЭКП төөгүзүнүн, экономикалык, агитас- массалам ажилдын үш секцияларын тургускан. Пропандистерин док- таамал ажилдар семинарларын, кур- сларын пропагандистер белеткээр кур- су органиастаан.

«Тыва даг-дугу» комбинатта полит- өөредилге өрткөн чылын сандаргай байдала турган. Партком бо чылын оон чогуу тунедди кылган, полит- тикти болгаш бугуруге-техникти өөредилгенин байдалын бо чылын үн- дезин-биле аде тургустунган. 520 кичи политбөлүмнере, коммунист күш-ажыл болгаш мурнакчы асту- жула школаларында өөренип турар. Удуругу ажилдакчыларнын үш семинарларын, бугуруге-техникти ийи курсу тургусулаан. 30 кичи бот-өөрдилге-биле, 152 кичи заоч- но, дыка хөй аныктар кежээки шко- лада өөренип турар. Ычганш шуту- ту 1265 кичи өөредилгеде хаара тутунган.

СЭКП ТК-нын июнь Пленумунун политикагын чырдымышкын дугагын- да айтымышкынынан чогуру түн- делерин чедир кылбай турар чер- дер база бар. Кызыл хоорайнын пар- тия организацияларында политк- номиялык, партия төөгүзүнүн, эртем- ник коммунист айтыргаларынын талазы-биле семинарлар, эртем-ате- ник школыам, өөредилге комбинат тургустунуулан. Оон туржук, хоорай- нын улутур комбинатында, театрда, өмнөдө, Тыва комплексиги экспе- дицияда, Талдынын колхоз-совхоз



Улуг-Хеминч ыш ажил-агынын мебель цехи чонга, ажим-буру чүүлери бугуруп турар. Шафта, диваннар, стол-сандайлар дээш, ажаа чуну кылбас дээрли. Бо чылын диван-орунну база бугуруп эгезден. Эптеп, чазып ат турар столдарын болгаш өскелерин-даа база бугуруп.

Улуг Октябрьдын 46 чыл оннга утукушап бугуругенин мурнак- чылары бугуруге планын амыр күөсөдип турарлар. Чазынычы Т. Е. Башкирцев бедик шынарлыг продукцияны берип, норманы 150 хуу кылдыр күөсөдип турар.

ЧУРУКТА: чазынычы Т. Е. Башкирцев амылдат турар. Фото С. ФЕОФИЛТОВТУУ.

### Политөөрдилгенде чаа чүүлдер

Партия чырдымышкыннага чаа өөредилге чылында белеткедер Чөөн-Хемчик районда бо чылын багай эвек чорутунган. Партком партия өзгөргөргөндөргө секретарьларын мурнакчыларын хуралын кылган, чер-черге тайылбыр ажилдарын кал- барган. Политөөрдилген четкелер талазы-биле сумелерин аякка алып кылган, партия организацияларында база тарактан. Бо бүгүтүн түнелинде райондун партия чырдымышкын- нын четкенин четкелери органиастыг болгаш өрткөн.

Өрткөн өөредилге чылында районга 70 бөлүмнере турган болза, ал оларнын саны 89 четкен болгаш дынакчыларнын саны 1816 кичи болган, оларнын ишинде 646 комму- нистер, 603 комсомолчулар бар. Марксизм-ленинчи теориянын 60 кичи бот-өөрдилге-биле өөренип турар.

Экономикагын билгилери шийгээ- дин алырчык ажилчы чоинарлык чүткүлү аажок улут дээрин демдее- лерин чугула. Ону барындаалаан, партком көдөз ажил-агы билгилерин удуусу университетин хөй-шини кижилеге үндөзүп органиастаан. Ол университетте үш факультеттер— үнүш ажилынын, мал ажилынын болгаш көдөз ажил-агы экономика- лыктын факультеттери бар. Өңкү ды- накчылары колхозтар болгаш сов- хоштар удуругуларын, партия-совет активтер, Университетке кичээлдерин Чөөн-Хемчик колхоз-совхоз бугуруге өргөзүлгөн тускы артемингерин, шынак билгилер пропагандистер чо- рулар.

Ол ышкаш партком чанында улут- турнун, туугуну, транспорттун болгаш садмгынын район семинарын база тургускан. Бо семинар райондун бугуругелеринин удурут ажилдак- чыларын хаара тудар.

Көдөз черлерде ажил-ишчилерин экономикагын билгиче чүткүлүн ба- рындаалаан, колхозтарда база сов- хоштарда экономикагын 11 өгө шко- лаларын, көдөз ажил-агынын то- даргай экономикагын 10 бөлүмне- рин 510 дынакчыларын кылдыр тургусулаан. Өөредилгендиги уни- верситет, район семинар ышкаш хевир- лери районда бо чылын чаа органи- астаттынган, а көдөз ажил-агы экономикалык школаларын болгаш бөлүмнери дыка калбарган.

Көдөз черлерге партия чыр- дымышкыннын эгездеринге райондун партия организацияларын бугу белеткелерин доозуп, баштайгы кичээлдерин эгезлөө-ле дынакчы- лар бүрүн чыгылар, өөрине чогуур баштайгы теманык кирген турарын- че кичээлдерин салган. Партия чы- рыдымышкыннын четкелер болгаш баштайгы кичээлдерге белеткелер талазы-биле чугула ажилдарын Ле- нин аттыг, «Искра» колхозтарда, тараа худалоп амыр пунктта партия организацияларын эки чорутканын демделгери чугула.

## ӨӨРЕНИП ЭГЕЛЭЭН

Совет кижилерин коммунистге өзгөргөргөндөгү хероонге болгаш эртем-материалдык миро- возренянынын хевирлеттинин тур- густунарына бугу коммунисттерини база партия кежигүчү эртерини марксизм-ленинчи теория-биле че- пестелешип, ону хандыр өөренири не- гезитинин турар дээрин СЭКП ТК- нын июнь Пленумунун доктаалында оңсап айткан. Ычганш бо өө- рөдиге чылында политчырымшык- кыннын системасына өөренири ком- мунист болгаш партия кежигүчү эртеринин бугуруге оңсап ай- харысалгалыг турар.

Бистиң Току районда партиянын политчырымшыкын системасына өөредилге бо чылын сентябрь ортан үезинде эгелээн. Политчырымшык- кыннын чаа өөредилге чылында бе- деткелди оң мурунда база-ла багай эвек чоруткан бис. Райондун партия организацияларын өрткөн өөредилге чылында политчырымшыктын систе- малына өөрдилген кичээлдер эртерини түнелеп, оон чогуу анализ кылдыр чугула. Районга ияктыла- биле 29 бөлүмнере турган, ажаа 400 ажим кижилер хаара тутунуу өөр- енген. Дыка хөй пропагандистер эки ажилдап, бөлүмнередин дынакчы- чыларына өөрдип турган материал- дарын түс черин ажил-агымын, амы- дарылы-биле ханы холбоштырган турган. Оон түнелинде ол ажил- агы черлеринде күш-ажылдыг бугу- дуркуучулук талазы-биле база-ла биче эвек чедикшилер чедип ал- дынган. «Совет Тыва» колхозка көдөз ажил-агынын экономикалык өөренир бөлүмүн колхоз даргазы В. С. Тамды-оол болгаш колхозтун кол бугалтери Сат Исам олар уду- ртунганнар. Бөлүмүнүн кичээлге колхозтун экономикагын болгаш

оң моон сонгаары хөгжүдөзүнө баг аргалар, курсларлар дугагында солтун бөксөлөр чоруп турган. Ды- накчы бургу-ле ажил-агы хөгжү- дөзүнүн планын чугалажып, ону планга тургузуп турда, боттарынын санал-оңаып кирип, чамдык чет- пестерин тодаргай айтып турганнар.

Тоора-Хем ортумак школынагын политчырымшыктын кичээлери ба- за-ла утша-шынарлык эки өрткөн. Пропандист Е. И. Дорофеева ол баг- лама «Коммунист кижизиндигин үндөзүнүн» башкылык турган. Ол ышкаш өске-даа эки ажилдыг пропагандистерин хөй-биле адап бо- лур.

Бо чаа өөредилге чылында кирип турар, өрткөн өөредилге чылында бол- гудуу четкелерин бистер билип, ону моон сонгаар болууда дөш шийтпирлер хемчегелери ач чо- рулар ужурут бис. Өрткөн чылын биске канык четкестер турганга? «Май 1-ин» колхозка, райондун бугуруге комбинатында тодаргай экономика өөрениринин бөлүмнери програмасын төндүр өөренип доос- таан. Ажаа партия организацияларын секретарьларын турган шитер Кызыл-оол, Глазкова, Достай-оол, Соколов олар бөлүмнередин ажилы- ныч чорутушты турган. Ол бөлүм- неринин пропагандистерин боттарынын олаашкан ажилына харысалга чо- булуп, партиягын даагыны багай күөсөдип турганнар. Шап мындай четкестерин бо өөредилге чылында боттубурас дөш чүткүлүг ажилдап кирипкен бис.

Бо өөредилге чылында бистиң районда 26 бөлүмнере тургустунган, ында 466 дынакчы өөренип эгелээн. Фермаларда болгаш ыраккы одарлар-

да турар малчынарда агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол- гаш Далымда сүт-баран фермалар- ында экономикагын эге бөлүмнери боттарынын ажилын эгелөөн. Ону сандыкларынын боттарынын күөзүннү өзгөргөргөндөгү боттарынын агар политика өөрениринин бөлүмнери тургускан, оон ангыда олар коммунист тур- густукучунун моральдык дурмуң бо- га өзөриптер. Кустугу-Кежиге бол



